

Изпит по старогръцки език за студенти трети курс археология

вариант 1 :

Ниво 1 - среден (3) да се идентифицира в българския превод (текст В- маркиран само тук) приложения текст А т.е. гръцки оригинал, като се покаже познание на гръцкото четмо и писмо сиреч да бъдат разпознати собствените имена (т.е. на хора, племена, градове, реки и пр.) както и поне една гръцка заемка в български език в текст А – например

Χερρονήσω Αβύδου Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος Κῦρος, Χερρονήσου Θραξί Ἑλληνας Ἑλλήσποντον

μυρίουσ δαρεικούσ

като съответстващи на Кир Херсонес Абид спартанецът Клеарх траките гърците Хелеспонт гърците хиляди дарейки

текст А

ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον.

Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν τοῦτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίουσ δαρεικούσ. ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος τοῖс Θραξί τοῖс ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὐс Ἑλληνας

текст В

Дарий и Парисатида имали двама сина, от които по-стар бил Артаксеркс, а по-млад — Кир. Когато пДарий се разболял и почувствувал, че идва краят на живота му, пожелал да се явят пред него и двамата му сина. По-старият бил по това време в двореца, а Кир повикали от областта, на която бил назначен за сатрап; същият бил и началник на всички войски, които се събирали за преглед в равнината на река Кастил. Кир тръгнал, като взел за другар и Тисаферн, а също и треста гръцки хоплити заедно началника им Ксений от Паразия. Когато Дарий умрял и на престола се възкачил Артаксеркс, Тисаферн наклеветил Кир пред брат му, че уж той готвел заговор срещу него. Артаксеркс повярвал и задържал Кир с намерение да го убие. Но майка му го измолила от него и го изпратила обратно в областта му. Когато Кир си отишъл, така изложен на опасност и опозорен, той започнал да крои планове вече не само да не остане под властта на брат си, но ако е възможно, да царува вместо него. Майка му Парисатида му помагала, понеже го обичала повече от царувания Артаксеркс. Всички, които пристигали от страна на царя при него, той отпращал така предразполагайки ги към себе си, че те ставали повече приятели нему, отколкото на царя. Също така Кир се грижел за варварите, които били при него, да бъдат достатъчно на брой, за да воюват и да са привързани към него. Той започнал да събира игръцка войска, колкото му било възможно по-тайно, за да изненада царя по-неподготвен. Събирането на войската се извършвало така: той съобщил на всички началници на гарнизони, каквито имал из градовете, да наемат колкото могат повече и по-добри гърци пелопонесци, защото уж Тисаферн кроял заговор срещу тия градове. Йонийските градове били още от по-рано под властта на Тисаферн, дадени му от царя, по по тоза време всички били минали на страната на Кир освен град Милет. Когато Тисаферн забелязал, че и в Милет някои възнамеряват да направят същото, [а именно, да се при съединят към Кир], едни от тях той избил, а другите изгонил. Кир прибрал бегълците и като събрал войска, обсадил Милет п по суша, н по море и се опитал да върне обратно изгонените граждани. Това също му послужило за повод да събира войска. Той изпратил хора при царя и поискал да даде нему като на брат тия градове, а не да ги управлява Тисаферн; в това му искане го подкрепяла и майка му. Така че царят не се досещал за заговора срещу него, а мислел, че Кир

поддържа войска, за да воюва с Тисаферн; затова той не се сърдел, че те воюват, а и Кир от своя страна му изпращал събраните данъци от тези градове, които управлявал Тисаферн. Една друга войска започнала да се събира за Кир в Херсонес срещу град Абид по следния начин: спартанецът Клеарх бил изгнаник от отечеството си. Когато Кир се срещнал с него, оценил го високо и му дал десет хиляди дарейки. С тия пари Клеарх събрал войска и излизайки от Херсонес, започнал да воюва с траките, които живеели отгатак Хелеспонт, и с това помагал на гърците. Затова и градовете по Хелеспонт на драго сърце му давали пари за издръжка на войските му. Така тайно се издръжала и тази войска за Кир. Аристип от Тесалия бил също негов приятел. Изгонен от своите противници в родината си, той дошъл при Кир и му по искал две хиляди наемници и заплата за тях за три месеца; така той се надявал да надвие противниците си. Кир му дал четири хиляди наемници и заплата за шест месеца, но му поръчал да не се помирява с противниците си, преди да се посъветва с него. Така той и в Тесалия поддържал тайно друга войска. Също така Кир заповядал на беотиеца Проксен, който му бил приятел, да дойде при него по възможност с повече войници, понеже смятал да предприеме поход срещу писидците, които постоянно нападали земите му. На Софенет от Стимфал и на ахееца Сократ, които също му били приятели, поръчал да дойдат по възможност с повече наемници, защото щял да воюва срещу Тисаферн заедно с милетските бежанци. Те изпълнили заповедта му. И когато вече Кир решил да тръгне към вътрешността на страната, изтъкнал като повод желанието си да изгони напълно писидците от земята си и че срещу тях е събрал варварската (т.е. персийската) и гръцката войска. Тогава той съобщил на Клеарх да дойде, като доведе колкото войска има; заповядал на Аристип да се помири с враговете в отечеството си и да му изпрати войската, която имал; също така съобщил на аркадеца Ксенний, който командувал наемната войска в градовете, да дойде с всички войски, освен тия, които били необходими да пазят крепостите. Кир повикал и тези, които обсаждали Милет, и поканил и бегълците от града да участвуват в похода, като им обещал, че ако завърши благополучно това, за което са тръгнали, няма да спре (т.е. да се успокои) докато не ги върне в родния им град. Те на драго сърце го послушали, защото му вярвали, икато се въоръжили, дошли в Сарди. В Сарди пристигнал и Ксенний, като събрал от градовете четири хиляди хоплити, а Проксен дошъл с около хиляда и петстотин хоплити и с петстотин лековъоръженни войници"; Софенет от Стимфал с хиляда хоплити, а Сократ ахеецът с около петстотин; Пасион от Мегара се явил с триста хоплнти и триста пелтасти; той и Сократ били едни от тия, които се сражавали около Милет. Всички те пристигнали при Кир в Сарди. Но когато Тисаферн узнал това и сметнал, че тая подготовка е по-голяма, отколкото е необходимо за един поход срещу писидците, бързо отпътувал за столицата с около петстотин войници. И царят, щом научил от Тисаферн за похода на Кир, веднага започнал да се готви. С тези войски, които споменах, Кир тръгнал от Сарди и изминал през Лидия в три прехода двадесет и две парасанги до реката Меандър. Ширината на тая река била два плетра и над нея бил построен мост върху седем кораба. След като минал реката, Кир извървял през Фригия в един преход седем парасанги до Колос, населен. В това време дошъл и тесалиецът Менон с хиляда хоплнти и петстотин пелтасти: долопи, ениани, олпн-тийци. Оттук в три прехода от двадесет парасанги Кир пристигнал в Келена, населен, голям и богат град във Фригия, богат и голям град. Тук той останал седем дни.

Ниво 2. добър (4) – елементарни познания 3A (sic !) гръцка морфология и лексика - да се нормализира scriptio continua (текст C) с помощта на приложените (нормализирани) гръцки лексеми (текст D) т.е. получите текст A,

текст C

ΑΛΛΟΔΕΣΤΡΑΤΕΥΜΑ ΑΥΤΩΙΣΥΝΕΛΕΓΕΤΟ ΕΝ ΧΕΡΡΟΝΗΣΩΙ ΤΗ ΚΑΤΑΝΤΙ ΠΕΡΑΣΑΒΥΔΟΥ ΤΟΝ ΔΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ ΦΥΓΑΣΗΝ ΤΟΥ ΤΩΙΣΥΓΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΟΚΥΡΟΣ ΗΓΑΣΘΗ ΤΕ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΔΙΔΩΣΙΝ ΑΥΤΩΙ ΜΥΡΙΟΥΣ ΔΑΡΕΙΚΟΥΣ ΟΔΕ ΛΑΒΩΝ ΤΟ ΧΡΥΣΙΟΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΣΥΝΕΛΒΕΕΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΤΩΝ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΟΛΕΜΕΙ ΕΚ ΧΕΡΡΟΝΗΣΟΥ ΟΡΜΩΜΕΝΟΣ ΤΟΙΣ ΘΡΑΚΙΕΤΟΙΣ ΥΠΕΡ ΕΛΛΗΣΠΟΝΤΟΝ ΟΙΚΟΥΣΙΚΑΙ ΩΦΕΛΕΙΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

текст D

Ἑλλήσποντον	χρυσίον	μυρίους	τοῖς 3
Ἑλληνας	ὁ 2	οἰκοῦσι	τὸν
ἀντιπέρας	δὲ 2	ἠγάσθη	τόνδε
ἀπὸ	δίδωσιν	ὑπὲρ	τούτῳ
ἄλλο	δαικούς.	Θραξί	τούτων
Ἄβυδου	ὀρμώμενος	στράτευμα 2	τοὺς
ἦν	φυγᾶς	συγγενόμενος	τρόπον.
αὐτὸν	καὶ 3	συνελέγετο	ἐκ
αὐτῷ 2	Κῦρος	συνέλεξεν	ἐν
Χερρονήσῳ	κατ'	τε	ἐπολέμει
Χερρονήσου	Κλέαρχος	τῆ	
ὠφέλει	λαβὼν	τῶν	
χρημάτων	Λακεδαιμόνιος	τὸ	

В горните лексеми трябва да разпознаете (маркираните само тук) - определителни членове τῆ , τῶν, τὸ, τοῖς 3, τὸν, τοὺς, ὁ 2

- **съчинителния съюз** καὶ 3

- **отрицателни частици** (тук няма)

- **частиците** δὲ 2 τε

- **поне два предлога** ἐκ, ἐν, ἀπὸ, ἄλλο κατ', ὑπὲρ

и най-малко по едно име

- **съществително** τρόπον, χρημάτων, χρυσίον, στράτευμα 2

- **прилагателно**, (в случая трябва да посочите, че няма)

- **едно местоимение**, αὐτὸν, αὐτῷ 2, τούτῳ, τούτων, τόνδε

един спрегнат глагол ἐπολέμει, ὠφέλει συνελέγετο
συνέλεξεν δίδωσιν ἠγάσθη

едно причастие συγγενόμενος λαβὼν οἰκοῦσι

и

задължително спомагателния глагол „съм“ – 3л.ед. и мн.ч. , сегашно и мин.несв.вр. - ἦν

забележка: всеки успешен опит да бъде надхвърлен този минимум в посока превод (т.е да се отиде на ниво 4) ще бъде бонифициран

Ниво 3 - мн. добър (5) елементарни познания НА (sic !) гръцка морфология, синтаксис и лексика -

- да се преведе нормализирания с гръцки текст с помощта на приложените български съответствия в текст Е т.е. да се възстанови първоначално “идентифицираното ” в превода гръцко съответствие т.е. текст А

забележка: всеки опит да бъде направен речник (т.е да се отиде на ниво 4)ще бъде бонифициран

текст Е

Абид	друга	на	срещнал
бил	една	начин:	срещу
в	живеели	него	събира
високо	за	оценил	събрал
войска 2	започнал	от 2	тия
го	започнала	отечеството	това
град	и 2	оттатък	помагал
гръците	изгнаник	пари	траките,
да 2	излизайки	по	Хелеспонт,
воюва	Кир 2	с 4	Херсонес 2
дал	Клеарх 2	се 2	хиляди
дарейки.	когато	си.	
десет	които	следния	
	му	спартанецът	

т.е.

Една друга войска започнала да се събира за Кир в Херсонес срещу град Абид по следния начин: спартанецът Клеарх бил изгнаник от отечеството си. Когато Кир се срещнал с него,оценил го високо и му дал десет хиляди дарейки. С тия пари Клеарх събрал войска п излизайки от Херсонес, започнал давоюва с траките, които живеели оттатък Хелеспонт, и с товапомагал на гръците.

Ниво 4. Отличен (6) - да се направи гръцко български речник въз основа на морфологичеен анализ на гръцките лексеми в първата колона т.е.

допълнете долната таблица, в която **само първата** колона ще бъде попълнена

гр.лексема	част на речта	морфологична характеристика	представителна за речника форма т.е. глагол 1 .ед.ч.сег. вр.;име – Им.п. ед.ч.	представителна за българска статия в речника форма т.е.
δίδωσιν	ν	cj3SgA	δίδωμι	давам
ἐπολέμει	ν	cj3SgIndImpfA	πολεμέω	воювам
ἠγάσθη	ν	cj3SgIndAorP	ἄγαμαι	възхищавам се
ἦν	ν	cj3SgIndImpf	εἶμι	(налице) съм
λαβῶν	ν	NSg	λαμβάνω	хващам
οἰκοῦσι	ν	partDPIA	οἰκέω	живея
ὀρμώμενος	ν	part NSgMP	ὀρμάω	нападам
συγγενόμενος	ν	NASg	συγγίνομαι	срещам се
συνελέγετο	ν	cj3SgIndImpfA	συλλέγω	събирам

συνέλεξεν	<i>v</i>	<i>cj3SgIndAorA</i>	συνέλεξα	събрах
ὠφέλει	<i>v</i>	<i>cj3SgIndImpfA</i>	ὀφελέω	помагам
Ελλησποντον	<i>n</i>	<i>ASg</i>	Ἐλλησποντος ὁ	Хелеспонт
δαρεικούς	<i>n</i>	<i>API</i>	δαρειῖκος ὁ	дарик
Θραξί	<i>n</i>	<i>DPI</i>	Θραξ ἱακος ὁ	траки
Κλέαρχος	<i>n</i>	<i>NSg</i>	Κλέαρχος ὁ	Клеарх
Κῦρος	<i>n</i>	<i>NSg</i>	Κυρος ὁ	Кир
Λακεδαιμόνιος	<i>n</i>	<i>NSg</i>	Λακεδαιμόνιος 3	Спартански
στράτευμα	<i>n</i>	<i>NSg</i>	στράτευμα,ματος τό	войска
τρόπον	<i>n</i>		τρόπος ὁ	начин
φυγᾶς	<i>n</i>	<i>NSg</i>	φυγᾶς αδος ὁ	изгнанник
Ἀβύδου	<i>n</i>	<i>GSg</i>	Ἀβυδος ἡ	Абид
Χερρονήσῳ	<i>n</i>		Χερρόνησος ἡ	Херсонес
χρημάτων	<i>n</i>		χρῆμα матος τό	Пари
χρυσίον	<i>n</i>	<i>NSg</i>	χρυσίον τό	злато
Ελληνας	<i>n</i>	<i>AcPI</i>	Ἐλλην ηνος ὁ	елини
ἄλλο	<i>pron</i>	<i>NSgn</i>	ἄλλος ἄλλη ἄλλο	Друг
αὐτόν	<i>pron</i>	<i>ASgm</i>	αὐτός αὐτή αὐτό	го
αὐτῷ	<i>pron</i>	<i>DSgm</i>		му
τόνδε	<i>pron</i>		ὅδε, ἦδε τόδε	Този
τούτων	<i>pron</i>		οὗτος αὕτη τοῦτο	Тези
μυρίους	<i>num</i>	<i>API</i>	μύριοι, μυριοί	10 000
ἀντιπέρας	<i>praep</i>			отвъд (отсреща)
ἀπὸ	<i>praep</i>			от
ἐκ	<i>praep</i>			От
ἐν	<i>praep</i>			В
κατ = κατα	<i>praep</i>			по,
ὑπὲρ	<i>praep</i>			над
δὲ	<i>part</i>		<i>и тѣѣ</i>	
τε	<i>part</i>		<i>и</i>	и
καὶ	<i>conj</i>			И

Вариант 2 Направете морфосинтактичен анализ и преведете следния текст

ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγᾶς ἦν τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος τοῖς Θραξί τοῖς ὑπὲρ Ἐλλησποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἐλληνας

сиреч представете нещо доближаващо се до

Една друга войска започнала да се събира за Кир в Херсонес срещу град Абид по следния начин: спартанецът Клеарх бил изгнаник от отечеството си. Когато Кир се срещнал с него, оценил го високо и му дал десет хиляди дарейки. С тия пари Клеарх събрал войска п излизайки от Херсонес, започнал давоюва с траките, които живеели оттатък Хелеспонт, и с товапомагал на гърците.

N.B. Класически т.е за преписвачи и прочие дебили вариант на изпит по старогръцки език за студенти от специалностите класическа, българска, славянска, филологии и специалностите история и археология